

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 10/6 đến 16/6/2013)

- Trung Quốc đưa tàu lặn Giao Long ra Biển Đông
- Tàu Hải Cảnh Trung Quốc bắt đầu tuần tra Biển Đông
- Việt Nam kêu gọi duy trì hòa bình, hợp tác ở Biển Đông
- Philippines hoan nghênh dự thảo Nghị quyết số 167 của Thượng viện Mỹ
- Philippines nhận tàu chiến cũ thứ hai từ Mỹ
- Nghị sĩ Mỹ đề nghị lên án Trung Quốc đe dọa dùng vũ lực ở Biển Đông
- Philippines-Đài Loan cam kết không sử dụng vũ lực trên biển
- Mỹ-Malaysia tập trận chung trên biển

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc đưa tàu lặn Giao Long ra Biển Đông. Tàu lặn Giao Long của Trung Quốc được chở trên tàu Hải dương học “Hương Dương Hồng 09” đã rời cảng ở tỉnh Giang Tô tiến ra Biển Đông để thực hiện nhiệm vụ thám sát Biển Đông. Con tàu sẽ thực hiện nghiên cứu về các dòng chảy biển, đời sống sinh vật biển và môi trường biển. Toàn bộ chuyến nghiên cứu của tàu Giao Long lần này sẽ kéo dài 110 ngày.

Tàu Hải Cảnh Trung Quốc bắt đầu tuần tra Biển Đông. Lực lượng Hải cảnh Trung Quốc tập hợp từ Cảnh sát biển, Ngư chính và đội Tuần tra Hải quan sáng 14/6 lần đầu tiên từ sông Châu Giang tiến vào Biển Đông. Tổng cộng có 2 tàu cảnh sát mang số hiệu 3210, 3102; 3 tàu tuần duyên 3367, 3368, 3369; 3 tàu Hải giám số hiệu 167, 168, 169. Bắc Kinh trang bị “vũ khí tạt vệt” cho các tàu tuần tra của lực lượng này để tăng cường cái gọi là “năng lực chấp pháp trên biển.”

18 tàu Hải giám Trung Quốc đang “bủa vây” Philippines trên Biển Đông. Phát biểu hôm 13/6 tại một hội nghị chuyên đề của Không quân năm 2013 tại thành phố Pasay, Phó tổng thư ký Hội đồng An ninh quốc gia Philippines Vicente Agdamag cho biết, “Ngay lúc này có 18 tàu Hải giám Trung Quốc hoạt động trong vùng biển của Philippines.” Theo ông Agdamag, Philippines cần thiết phải tăng chi tiêu quốc phòng hàng năm thêm 0,5 đến 1% GDP để “không chỉ ngang bằng với các nước láng giềng, quan trọng hơn là phát triển khả năng phòng thủ đáng tin cậy để bảo vệ lợi ích biển của Philippines.”

+ Việt Nam:

Việt Nam kêu gọi duy trì hòa bình, hợp tác ở Biển Đông. Hội nghị lần thứ 23 các nước thành viên Công ước của Liên hợp quốc về Luật Biển năm 1982 đã được tổ chức từ ngày 10 đến 14/6 tại trụ sở chính của Liên hợp quốc ở New York, Mỹ. Tại hội nghị, Đại sứ Lê Hoài Trung, Trưởng đoàn Việt Nam tham dự hội nghị, đã có bài phát biểu quan trọng. Về Biển Đông, Đại sứ Lê Hoài Trung đề nghị trong khi chưa đạt được giải pháp đối với các tranh chấp về lãnh thổ và ranh giới vùng biển, các quốc gia ven biển cần nghiêm túc tuân thủ các quy định của UNCLOS. Mọi hành động đơn phương, như ban hành lệnh cấm đánh cá, cưỡng chế thi hành luật quốc gia tại các khu vực tranh chấp, chỉ làm cho tình hình thêm phức

tạp, đi ngược lại mục đích và nguyên tắc của UNCLOS.

Khánh Hòa đưa công chức, viên chức ra Trường Sa. Ủy ban nhân dân tỉnh Khánh Hòa và Quân chủng Hải quân vừa đưa 19 công chức, viên chức ra làm việc, sinh sống tại huyện đảo Trường Sa. Đợt này, có 12 công chức cấp xã, 6 giáo viên, 1 y sỹ được bổ sung cho thị trấn Trường Sa, xã Song Tử Tây và xã Sinh Tồn, thuộc huyện đảo Trường Sa.

+ *Philippines:*

Học giả Philippines bác tin Trung Quốc xây dựng công trình ở Scarborough. Rommel Banlaoi, một học giả thuộc Hội nghiên cứu Trung Quốc tại Philippines cho biết thông tin Trung Quốc đã xây dựng các cấu trúc mới tại Bãi cạn Scarborough là không đúng sự thật, “Không có cấu trúc mới trong bãi cạn Bãi Scarborough nhưng Trung Quốc đang duy trì 3 tàu Hải giám và 1 tàu Ngư chính hiện diện bất hợp pháp tại đây.” Ông Banlaoi nhận định việc xây dựng các cấu trúc trong bãi cạn Scarborough có thể làm phức tạp thêm tranh chấp ở Biển Đông vốn dĩ đã rất phức tạp.

Philippines sẽ kiên quyết bảo vệ chủ quyền. Tổng thống Philippines Benigno Aquino hôm 12/6 tuyên bố đất nước ông sẽ không lùi bước trước bất kỳ thách thức nào nhằm bảo vệ chủ quyền và lãnh thổ. Phát biểu trong lễ kỷ niệm 115 năm ngày Philippines giành độc lập từ Tây Ban Nha, Tổng thống Aquino tuyên bố, Philippines không đòi lãnh thổ thuộc về một nước khác, mà chỉ yêu cầu rằng, “Lãnh thổ,

quyền lợi và lòng tự trọng của chúng ta được tôn trọng. Sự gậy hấn không phải là thói quen của chúng ta, nhưng chúng ta sẽ không lùi bước trước bất kỳ thách thức nào.” Trong 5 năm tới, Philippines sẽ dành 75 tỷ peso (1,74 tỷ USD) để hiện đại hóa các lực lượng vũ trang.

Philippines hoan nghênh dự thảo Nghị quyết số 167 của Thượng viện Mỹ lên án Trung Quốc. Phát biểu trong một cuộc họp báo ngày 14/6, Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Philippines Raul Hernandez cho biết: “Chúng tôi hiểu rằng dự thảo nghị quyết vẫn cần phải được xem xét thông qua bởi Thượng viện Mỹ, tuy nhiên, chúng tôi đánh giá cao việc một số Thượng nghị sỹ Mỹ đã coi việc bày tỏ quan điểm về một vấn đề cơ bản có ảnh hưởng đến hoà bình và ổn định của khu vực Thái Bình Dương là cần thiết.”

Philippines nhận tàu chiến thứ hai từ Mỹ. Tàu chiến thứ hai mang tên BRP Ramon Alcaraz mà Philippines mua từ Lực lượng Cảnh vệ bờ biển Mỹ đang trên đường về Philippines, sẽ cập cảng vào đầu tháng 8 tới. Tàu BRP Ramon Alcaraz lớp Hamilton dài 115 mét, được Philippines chi thêm 15,6 triệu USD để tái sửa chữa và làm mới.

+ *Mỹ*:

Nghị sĩ Mỹ đề nghị lên án Trung Quốc đe dọa dùng vũ lực ở Biển Đông. Ngày 10/6, 3 Thượng nghị sĩ Mỹ Robert Menendez (Đảng Dân chủ, bang New Jersey), Marco Antonio Rubio (Đảng Cộng hòa, Florida) và Ben Cardin (Đảng Dân chủ, bang Maryland) đã gửi một bản dự thảo nghị quyết cho Ủy ban Đối ngoại Thượng viện Mỹ yêu cầu Thượng viện ra nghị quyết lên án việc Trung Quốc đe dọa sử dụng vũ lực trong xử lý tranh chấp lãnh thổ với các nước láng giềng. Dự thảo nghị quyết đã trích dẫn nhiều sự việc nguy hiểm liên quan đến các hành động của Trung Quốc ở Biển Đông và Biển Hoa Đông. Bản dự thảo nghị quyết lên án “việc Trung Quốc sử dụng thủ đoạn gây áp lực, đe dọa sử dụng vũ lực thông qua hải quân, hải giám, tàu cá, máy bay quân sự hay dân sự trên Biển Đông và Biển Hoa Đông để khẳng định các yêu sách chủ quyền hoặc cố tình thay đổi hiện trạng” vùng biển tranh chấp. Bên cạnh đó, dự thảo nghị quyết cũng nêu bật lợi ích của Mỹ trong việc đảm bảo tự do và an ninh hàng hải, hàng không trong khu vực châu Á – Thái Bình Dương, kêu

gọi các thành viên ASEAN và Trung Quốc thúc đẩy tiến trình đàm phán Bộ quy tắc ứng xử của các bên trên Biển Đông, ủng hộ giải quyết tranh chấp thông qua trọng tài quốc tế, tuân thủ luật pháp quốc tế, ủng hộ việc Mỹ hợp tác liên minh quân sự với các nước trong khu vực để đảm bảo hòa bình, ổn định tại Biển Đông và biển Hoa Đông.

Quan hệ các nước

Bốn tàu chiến của Hải quân Ấn Độ thăm Philippines. Ngày 12/6, một đội gồm bốn tàu Hải quân Ấn Độ đã cập cảng Manila, bắt đầu chuyến thăm thiện chí Philippines. Theo Đại sứ quán Ấn Độ tại Philippines, đội tàu này - gồm tàu khu trục mang tên lửa dẫn đường Satpura, tàu hộ tống Kirch, tàu khu trục Ranvijay và tàu chở dầu Shakti - sẽ lưu lại đến ngày 16/6.

Mỹ-Malaysia tập trận trên biển. Ngày 15/6, tại căn cứ hải quân Kuantan ở bang Pahang, thuộc miền Đông Malaysia, hải quân và lính thủy đánh bộ Mỹ cùng hải quân hoàng gia Malaysia đã khai mạc cuộc tập trận hằng năm mang tên Hợp tác huấn luyện và sẵn sàng chiến đấu trên biển (CARAT) lần thứ 19. Cuộc tập trận sẽ kéo dài đến ngày 23/6 nhằm nâng cao năng lực phối hợp giải quyết các vấn đề an ninh biển và nâng cao quan hệ quốc phòng giữa hai nước. Nội dung tập trận CARAT năm nay tập trung vào các hạng mục tác chiến như phối hợp

trên biển, huấn luyện lặn và cứu hộ trên biển, rèn luyện năng lực tấn công đổ bộ.

Philippines-Đài Loan cam kết không sử dụng vũ lực. Ngày 15/6, người phụ trách công tác đối ngoại của Đài Loan cho biết hai bên đạt được thỏa thuận trên tại cuộc họp trừ bị song phương đầu tiên về hợp tác nghề cá diễn ra ở thủ đô Manila cuối tuần qua. Theo đó, hai bên cam kết sẽ tránh sử dụng vũ lực trong thực thi luật nghề cá; thúc đẩy quy trình về hợp tác về hoạt động chấp pháp trên biển của mỗi bên và thiết lập cơ chế thông báo nhanh về những hành động áp dụng với các tàu cá và thủy thủ của nhau. Ngoài ra, hai bên cũng nhất trí phát triển cơ chế phóng thích tại chỗ các tàu cá và thủy thủ bắt giữ của nhau, phù hợp với thông lệ quốc tế.

Phân tích và đánh giá

“Biển Đông: Xu hướng tiêu cực vẫn tiếp diễn trong năm 2013?” của *Ian Storey*. Từ tháng 1 tới tháng 5, tranh chấp Biển Đông vẫn tiếp tục diễn ra theo chiều hướng tiêu cực. Giống với mô hình của một vài năm trước, tranh chấp tại đây vẫn đặc trưng bởi các hành động phản ứng qua lại, trong đó động thái của những bên yêu sách – đáng chú ý là Trung Quốc, Philippines và Việt Nam – nhằm duy trì các yêu sách chủ quyền và quyền tài phán, dẫn tới làn sóng biểu tình cũng như phản ứng từ các bên yêu sách khác. Cho dù Liên Hợp Quốc đã chỉ định một ban trọng tài để xem xét vụ kiện của Philippines đối với yêu sách mở rộng của Trung Quốc tại Biển Đông, Trung Quốc và ASEAN có những bước đi đầu tiên để bắt đầu đàm phán về Bộ quy tắc ứng xử (COC) nhưng không mấy người lạc quan rằng những động thái như vậy sẽ giúp giảm căng thẳng trong ngắn hạn và tạo một môi trường thuận lợi để giải quyết vấn đề trong trung hạn và dài hạn. Vụ việc xảy ra gần đây khi phía Philippines bắn chết một ngư dân Đài Loan trong vùng biển tranh chấp

cho thấy sự cần thiết của việc ngăn chặn căng thẳng gia tăng. Đây không phải là vụ việc bi thảm lần đầu tiên xảy ra trên Biển Đông, và rất có thể cũng chưa phải là sự việc cuối cùng. Các diễn biến trong nửa đầu năm 2013 cho thấy rằng quỹ đạo chính của tranh chấp Biển Đông đang đi chệch hướng. Chừng nào động thái của các bên yêu sách tiếp tục bị kích động bởi các tuyên bố mang tính chủ nghĩa dân tộc, bởi một thái độ thiếu thiện chí trong việc thỏa hiệp về yêu sách chủ quyền, và tranh chấp về quyền tiếp cận nguồn tài nguyên, thì triển vọng đảo ngược xu hướng này sẽ chỉ là viễn vọng.

“Khôi kim cương liên minh tại Biển Đông” của *Richard Javad Heydarian*. Trong khi Nhật Bản sở hữu sức mạnh cứng và khí tài quân sự đủ để kiềm chế tham vọng lãnh thổ của Trung Quốc, thì các quốc gia nhỏ với sức mạnh quân sự yếu hơn như Philippines và Việt Nam lại rất dễ bị tổn thương trước Trung Quốc. Hiện tại, liên minh “khôi kim cương an ninh” do Nhật Bản đứng đầu có thể thay đổi tình thế “lớn ức hiếp bé” tại khu vực, bao gồm khu vực Biển Đông đang tranh chấp. Bị mắc kẹt giữa các cam kết của Mỹ và một Trung Quốc bành trướng, Philippines và Việt Nam có rất ít sự lựa chọn. Do vậy, cả hai quốc gia Đông Nam Á này đều hướng tới việc tăng cường hơn nữa quan hệ an ninh với Nhật Bản, đặc biệt trong thời điểm Thủ tướng Nhật ông Shinzo Abe đang tìm cách thay đổi định hướng chiến lược - trong tương lai họ

có thể thay đổi hiến pháp mang khuynh hướng hòa bình của mình. Cả hai nước này dường như tỏ ra phù hợp với mạng lưới liên minh “khỏi kim cương an ninh” được ông Abe đề xuất nhằm kiềm chế sự trỗi dậy của Trung Quốc. Điều này ngày càng thể hiện rõ với việc nguyên Thứ trưởng Việt Nam Lê Lương Minh hiện đang là người đứng đầu ASEAN và Thủ tướng Việt Nam Nguyễn Tấn Dũng đã thể hiện một lập trường chủ động trong việc giải quyết tranh chấp Biển Đông. Khi đánh giá những phát ngôn gần đây của các nhà lãnh đạo Việt Nam và Philippines, chương trình phối hợp song phương ngày càng được thúc đẩy cùng cách tiếp cận ngoại giao chủ động tại Hội nghị thượng đỉnh ASEAN vừa qua và Đối thoại Shangri-La, rõ ràng hai quốc gia ASEAN này đều đang rất khẩn trương trong việc tìm kiếm các giải pháp đa phương và khu vực để thoát ra khỏi thế lưỡng nan về an ninh tại Biển Đông.

“Biển Đông tại Shangri-La 2013” của *Joshua Kurlantzick*. Tại Đối thoại Shangri-La, Trung Quốc một lần nữa khẳng định nước này sẽ không giải quyết các tranh chấp tại Biển Đông, Biển Hoa Đông thông qua tòa trọng tài quốc tế.

Phát biểu tại Đối thoại này, Phó Tham mưu trưởng của PLA tuyên bố: “Chúng tôi không cảm thấy cần thiết phải sử dụng đến tòa án quốc tế.” Ông Qi Jianguo đề nghị ý tưởng mơ hồ rằng Trung Quốc và các bên yêu sách khác trên các vùng biển tranh chấp nên giải quyết các tranh chấp thông qua “các kênh có tính mở”. Trong khi đó, các quan chức Philippines đã nhận được cam kết công khai của Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ về hiệp ước liên minh Mỹ-Philippines, một động thái mang tính thái răn đe đối với căng thẳng đang leo thang giữa Trung Quốc và Philippines tại Biển Đông. Cho dù Shangri-La đã đóng vai trò hiệu quả trong việc giúp các nhà lãnh đạo Châu Á-Thái Bình Dương có cơ hội đối thoại với nhau và thiết lập các mối quan hệ cá nhân - điều có thể sẽ hữu dụng khi khủng hoảng xuất hiện, tuy nhiên các động thái tăng cường vũ trang và căng thẳng tại đây vẫn tiếp tục gia tăng. Một số nhà quan sát hy vọng rằng nước chủ tịch hiện thời của ASEAN – Brunei – sẽ làm tốt vai trò chèo lái để đưa ASEAN và Trung Quốc tiến tới các cuộc đàm phán thực sự về Biển Đông. Thực tế, Brunei là một quốc gia có tranh chấp tại Biển Đông, cũng có một vài nhà ngoại giao giàu kinh nghiệm, và cũng đủ nhỏ để được xem như một bên hòa giải không thiên vị. Tuy nhiên, như ẩn ý mà chúng ta thấy được từ Đối thoại Shangri-La, có lẽ không nước nào ở Đông Á muốn nhượng bộ bất cứ điều gì.

“Ba kịch bản cho vụ tranh chấp Đài Loan-Philippines” của *Charles I-hsin Chen*. Trong kịch bản đầu tiên, Manila sẽ chấp nhận hoàn toàn bốn yêu cầu của Đài Bắc, đó là đưa ra lời

xin lỗi chính thức, trừng phạt các đối tượng liên quan đến cái chết của ngư dân Đài Loan, đền bù thiệt hại và tham gia đàm phán hiệp định về đánh bắt cá mà không có điều kiện nào. Đổi lại, Đài Bắc sẽ giảm dần các hoạt động phô trương sức mạnh và chấm dứt lệnh trừng phạt Manila. Song, đây là kịch bản ít có khả năng xảy ra nhất. Bởi bên cạnh việc gần như chưa có tác động gì từ các biện pháp trừng phạt của Đài Loan,

Philippines cũng không có lý do phải đẩy tình hình lên mức căng thẳng giống như những gì đã xảy ra tại bãi cạn Scarborough cách đây một năm. Nhiều khả năng xảy ra chính là kịch bản thứ hai. Theo đó, Đài Loan sẽ sử dụng toàn bộ các biện pháp chính trị và kinh tế để gây áp lực, trong khi người Philippines cũng không lùi bước, hoặc thậm chí đưa ra lập trường cứng rắn hơn. Khi đó, hai bên có thể rơi vào một vòng xoáy căng thẳng mà hậu quả chắc chắn sẽ là ảnh hưởng tới danh tiếng của ASEAN trong việc giải quyết tranh chấp. Giải pháp tốt nhất cho tình hình hiện nay là kịch bản thứ ba. Cả Đài Loan và Philippines cần phải kiềm chế khuynh hướng dân tộc chủ nghĩa đang dâng cao trong dân chúng và tìm cách tiến tới đàm phán về một thỏa thuận đánh bắt cá. Thỏa thuận này sẽ vạch ra

một đường biên giới trên biển rõ ràng tại vùng biển chồng lấn giữa hai bên. Văn kiện này cũng có thể coi là một hình mẫu cho những tranh chấp biển tương tự. Tuy nhiên, kịch bản này cần phải có sự nhất trí cao giữa các nước có tranh chấp vốn đang muốn áp dụng một bộ quy tắc ứng xử chung tại Biển Đông. Dù căng thẳng giữa Đài Loan và Philippines vẫn chưa có dấu hiệu lắng dịu, song cũng không loại trừ khả năng sẽ có cơ hội biến cuộc khủng hoảng hiện nay trở thành một bước ngoặt đưa đến kết cục có hậu trong khu vực. Song, điều này đòi hỏi quyết tâm của tất cả các bên liên quan./.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp